

**RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TASHKILOTLARNING
INNOVATSION MOSLASHUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI***A'zamxo'jayeva Diyora Jahongir qizi*

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada raqamli transformatsiya sharoitida tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va biznes muhitidagi o'zgarishlar tashkilotlardan yangi sharoitlarga tez moslashishni, innovatsion faoliyatni kuchaytirishni hamda boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishni talab etmoqda. Tadqiqotda innovatsion moslashuvchanlik tushunchasining mazmuni ochib berilib, uni rivojlantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar, jumladan, raqamli texnologiyalarni joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish, korporativ madaniyatni takomillashtirish va strategik boshqaruv mexanizmlarini qo'llash masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, tashkilotlarning raqamli transformatsiya jarayonlarida raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari tashkilotlarda innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish va raqamli iqtisodiyot talablariga mos boshqaruv tizimini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, innovatsion moslashuvchanlik, innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar, tashkilot boshqaruvi, inson kapitali, raqobatbardoshlik, korporativ madaniyat, strategik boshqaruv, raqamli iqtisodiyot.

ABSTRACT. This article examines the theoretical and practical aspects of enhancing the innovative adaptability of organizations in the context of digital transformation. The rapid development of digital technologies and the dynamic changes in the business environment require organizations to quickly adapt to new conditions, strengthen their innovative activities, and improve management processes. The study explores the concept of innovative adaptability and identifies the key factors influencing its development, including the implementation of digital technologies, human capital development, the improvement of corporate culture, and the application of strategic management mechanisms. Furthermore, the article proposes practical approaches aimed at increasing organizational competitiveness and ensuring sustainable development during digital transformation processes. The findings contribute to improving innovation performance and establishing management systems that meet the requirements of the digital economy.

Keywords: digital transformation, innovative adaptability, innovation, digital technologies, organizational management, human capital, competitiveness, corporate culture, strategic management, digital economy.

Kirish

Hozirgi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida tashkilotlarning raqobatbardoshligini ta'minlashda innovatsion moslashuvchanlik muhim omillardan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarining keng joriy etilishi tashkilotlardan yangi sharoitlarga tez moslashishni talab etmoqda. Shu sababli tashkilotlarning innovatsion salohiyatini oshirish, boshqaruv jarayonlarini modernizatsiya qilish va raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri sanaladi.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va davlat hamda xo'jalik boshqaruvi organlarida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi mamlakatda raqamli transformatsiyani jadallashtirish, iqtisodiyot tarmoqlarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda boshqaruv samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilab berdi. Strategiyada davlat boshqaruvi, sanoat, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa sohalarni raqamlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish vazifalari belgilangan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida innovatsion rivojlanishni ta'minlash, raqamli texnologiyalarni keng qo'llash, yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi ishlab chiqarishlarni rivojlantirish hamda inson kapitalini mustahkamlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Mazkur strategiya mamlakatda zamonaviy boshqaruv tizimini shakllantirish va tashkilotlarning raqamli muhitga moslashuvchanligini oshirish uchun muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Raqamli transformatsiya jarayonlarining muvaffaqiyati ko'p jihatdan tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanlik darajasiga bog'liq. Innovatsion moslashuvchanlik tashkilotning tashqi va ichki muhitdagi o'zgarishlarga tezkor javob qaytarishi, yangi texnologiyalarni o'zlashtirishi hamda innovatsion yechimlarni amaliyotga samarali joriy etish qobiliyatini ifodalaydi. Shu bois ushbu maqolada raqamli transformatsiya sharoitida tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanligini oshirishning nazariy asoslari, mavjud muammolari va ularni hal etishning samarali yo'llari tahlil qilinadi.

Raqamli transformatsiya zamonaviy tashkilotlar faoliyatini tubdan o'zgartirayotgan strategik jarayon bo'lib, u raqamli texnologiyalarni biznes jarayonlariga integratsiya qilish orqali samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi qiymat yaratishga xizmat qiladi. Raqamli transformatsiya nafaqat

texnologik yangilanishlarni, balki boshqaruv tizimi, tashkiliy tuzilma, korporativ madaniyat va xodimlarning kasbiy kompetensiyalarini ham o'z ichiga oladi.

Innovatsion moslashuvchanlik esa tashkilotning tashqi muhitdagi o'zgarishlarga tezkor munosabat bildirish, yangi texnologiyalarni o'zlashtirish va innovatsion yechimlarni amaliyotga joriy etish qobiliyatini ifodalaydi. Yuqori innovatsion moslashuvchanlikka ega tashkilotlar bozor talablaridagi o'zgarishlarni tez anglaydi, raqobat ustunligini shakllantiradi hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Raqamli transformatsiya sharoitida innovatsion moslashuvchanlikka ta'sir etuvchi asosiy omillar quyidagilardan iborat:

Tashkilotlarda sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar, katta ma'lumotlar (Big Data), Internet of Things (IoT) va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarining joriy etilishi innovatsion rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini oshirish hamda biznes jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi.

Raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyati xodimlarning bilim, ko'nikma va malaka darajasiga bog'liq. Tashkilotlarda doimiy ta'lim tizimini rivojlantirish, raqamli kompetensiyalarni shakllantirish va innovatsion fikrlashni rag'batlantirish innovatsion moslashuvchanlikni oshiradi.

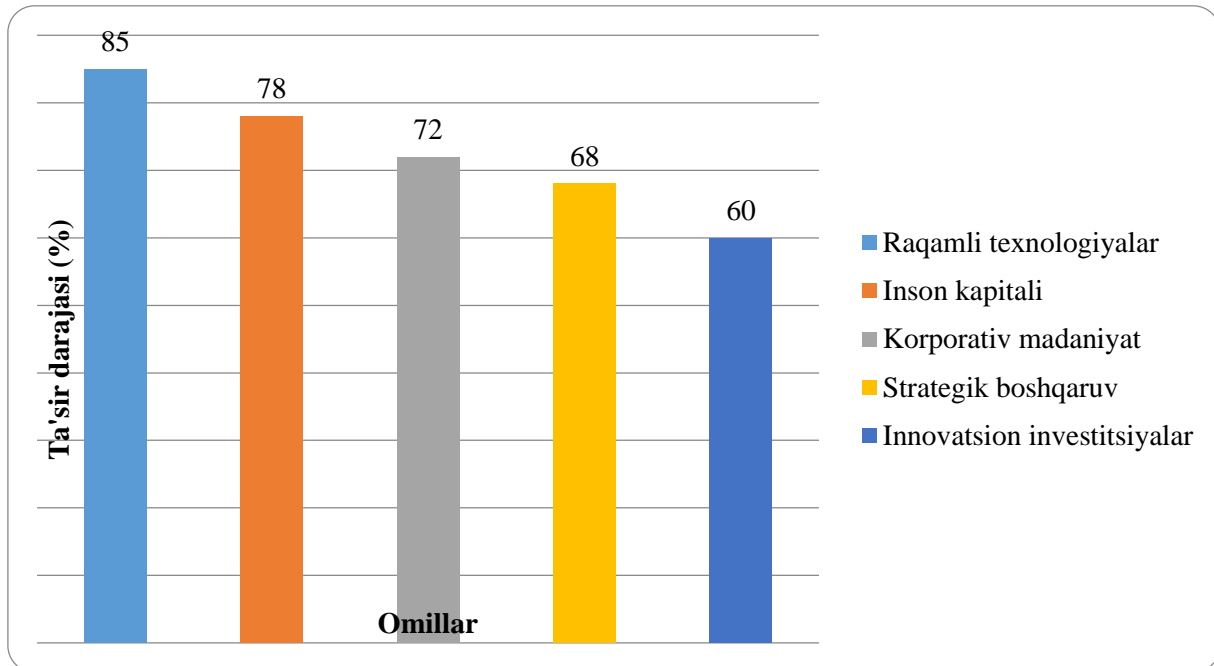
Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlovchi korporativ madaniyat tashkilotning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ochiq muloqot, jamoaviy hamkorlik, tashabbuskorlik va xatolardan o'rganish tamoyillariga asoslangan boshqaruv muhiti innovatsion faoliyat samaradorligini oshiradi.

Tashkilotning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasida raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish masalalarining ustuvor yo'nalish sifatida belgilanishi moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Strategik rejalashtirish resurslardan samarali foydalanish va raqamli tashabbuslarni muvaffaqiyatli amalga oshirish imkonini yaratadi.

Tadqiqot natijalari asosida tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanligini oshirishning quyidagi yo'nalishlari tavsiya etiladi:

- raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanish ko'lamini kengaytirish;
- xodimlarning raqamli kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish;
- innovatsion loyihalarni moliyallashtirish mexanizmlarini takomillashtirish;
- ilmiy-tadqiqot muassasalari va biznes subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish;
- ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlarini rivojlantirish;
- korporativ innovatsion madaniyatni shakllantirish va qo'llab-quvvatlash;
- sun'iy intellekt va analitik platformalardan foydalanish orqali qaror qabul qilish sifatini oshirish.

Innovatsion moslashuvchanlikning yuqori darajasi tashkilotlarga bozor o'zgarishlariga tez javob berish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda xarajatlarni optimallashtirish imkonini beradi. Natijada tashkilotlarning raqobatbardoshligi ortadi, investitsion jozibadorligi kuchayadi va uzoq muddatli barqaror rivojlanishi ta'minlanadi. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonlarida innovatsion moslashuvchanlik tashkilotlarning global iqtisodiyotdagi mavqeini mustahkamlashga xizmat qiladi.

1-rasm. Raqamli transformatsiya sharoitida innovatsion moslashuvchanlik omillari

Diagrammada tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanligini oshirishga ta'sir qiluvchi asosiy omillarning nisbiy ahamiyati aks ettirilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli texnologiyalarni joriy etish eng yuqori ko'rsatkichni (85%) tashkil etib, innovatsion rivojlanishning asosiy drayveri sifatida namoyon bo'ladi. Inson kapitalining rivojlanganligi 78% ko'rsatkich bilan ikkinchi o'rinda qayd etilgan. Korporativ madaniyat (72%) va strategik boshqaruv (68%) ham innovatsion moslashuvchanlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Innovatsion loyihalarga investitsiyalar hajmi esa 60% ko'rsatkich bilan tashkilotlarning raqamli transformatsiya jarayonlaridagi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur natijalar tashkilotlarning raqamli iqtisodiyot sharoitida barqaror rivojlanishi uchun texnologik modernizatsiya va inson kapitalini rivojlantirish ustuvor ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli transformatsiya sharoitida tashkilotlarning innovatsion moslashuvchanligi ularning raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, inson kapitalini rivojlantirish,

innovatsion korporativ madaniyatni shakllantirish hamda strategik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish tashkilotlarning o'zgaruvchan bozor sharoitlariga tez moslashish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu munosabat bilan tashkilotlarda raqamli kompetensiyalarni oshirishga qaratilgan muntazam o'quv dasturlarini tashkil etish, sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahliliga asoslangan boshqaruv tizimlarini joriy etish, innovatsion loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash hamda ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlikni kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Mazkur chora-tadbirlar tashkilotlarning innovatsion salohiyatini oshirish va raqamli iqtisodiyot talablariga muvaffaqiyatli moslashishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–6079-son Farmon. 2020-yil 5-oktabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF–158-son Farmon. 2023-yil 11-sentabr.
3. O'zbekiston Respublikasining "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ–630-son, 2020-yil 24-iyul.
4. O'zbekiston Respublikasining "Elektron hukumat to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ–395-son, 2015-yil 9-dekabr.
5. Kane G.C., Phillips A.N., Copulsky J., Andrus G. *The Technology Fallacy: How People Are the Real Key to Digital Transformation*. Cambridge: MIT Press, 2019.
6. Rogers D.L. *The Digital Transformation Playbook: Rethink Your Business for the Digital Age*. New York: Columbia University Press, 2016.
7. Teece D.J. *Dynamic Capabilities and Strategic Management: Organizing for Innovation and Growth*. Oxford University Press, 2018.
8. Ismail M.H., Khater M., Zaki M. *Digital Business Transformation and Strategy: What Do We Know So Far?* Cambridge Service Alliance, University of Cambridge, 2017.